

Uddannelsesniveaulet i finanssektoren - nu og i fremtiden

Siden 2000 har finanssektoren oplevet en større stigning i andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse end på det generelle arbejdsmarked. Den tendens forventes også at fortsætte frem mod 2025, hvilket indebærer en risiko for, at finanssektoren i 2025 kan mangle op til 8.000 beskæftigede med en videregående uddannelse.

Hovedkonklusioner:

- **Finanssektoren har siden år 2000 oplevet en mere end dobbelt så høj stigning i andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse som på det generelle arbejdsmarked:** I perioden 2000-2019 er andelen med videregående uddannelse på det danske arbejdsmarked steget med 14 pct.-point. Til sammenligning har stigningen i finanssektoren været på 34 pct.-point, hvilket er 2,4 gange højere.
- **Stigningen i andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse er især drevet af en større anvendelse af beskæftigede med en lang videregående uddannelse:** I perioden 2000-2019 steg andelen af personer med en videregående uddannelse med gennemsnit 0,7 pct.-point om året, hvoraf 55 pct. af stigningen skyldes en større anvendelse af beskæftigede med en lang videregående uddannelse. I finanssektoren steg andelen af personer med en videregående uddannelse med gennemsnit 1,8 pct.-point om året, hvoraf 45 pct. af stigningen skyldes en større anvendelsen af beskæftigede med en lang videregående uddannelse.
- **Tendens til et accelererende fald i anvendelsen af faglært arbejdskraft:** Siden år 2000 har andelen af beskæftigede med erhvervsuddannelse faldet – både på hele arbejdsmarkedet og især i finanssektoren. De seneste fem år er andelen faldet med -0,4 pct.-point om året, mens den i finanssektoren er faldet med hele -1,9 pct.-point om året. Det er væsentlige større fald end eksempelvis i 00'erne, hvor faldene var på hhv. -0,1 pct.-point og -1,1 pct.-point om året.
- **I 2025 forventes 65 pct. af de beskæftigede i finanssektoren at have en videregående uddannelse:** Forventningerne om et stigende uddannelsesniveau frem mod 2025 betyder, at man i finanssektoren risikere at mangle op til 8.000 beskæftigede med en videregående uddannelse i 2025, hvoraf godt 4.000 skal have en lang videregående uddannelse.

Stor stigning i efterspørgslen efter vidensintensiv arbejdskraft

Der er mange faktorer, der påvirker de kompetencer, som arbejdsgiverne efterspørger. Fx vil ændringer i forbrugernes efterspørgselsmønstre af varer og serviceydelser påvirke virksomhedernes produktion, og dermed den arbejdskraft og de kompetencer virksomhederne har brug for. For de brancher, der er meget eksponeret overfor den globale konkurrence, vil denne tilpasning skulle ske relativt hurtigt, hvis deres markedsandele skal bibeholdes. Derfor har de største ændringer i sammensætningen af arbejdskraft typisk også fundet sted i de eksportudsatte erhverv.

En *anden* væsentlig kilde til ændringer i virksomhedernes efterspørgsel af arbejdskraft er offentlig regulering, dvs. både den lovgivning, der er vedtaget af Folketinget og af EU. En øget regulering indebærer typisk, at kompleksitet i virksomhedens opgaveløsning stiger og implementering af den politiske bestemte regulering kræver ofte meget specialiseret arbejdskraft.

Endelig har den teknologiske udvikling gjort det muligt for virksomhederne at effektivisere deres produktion, og anvende teknologien til at tilpasse sin produktion til ændret efterspørgselsmønstre og stigende regulering. Den teknologiske udvikling har typisk øget kompleksiteten i virksomhedernes produktion, hvilket har gjort, at de brancher, hvor den teknologiske fremgang har været størst, har øget deres efterspørgsel efter højtuddannet arbejdskraft.

Alt i alt har arbejdsmarkedet de seneste år løbende stillet højere og højere kompetence- og uddannelseskrav til de beskæftigede. Denne udvikling forventes også at fortsætte i fremtiden, og det er derfor vigtigt, at der er politisk fokus på at styrke det faglige niveau i uddannelsessystemet, løbende videreuddannelse af de beskæftigede på også på videregående niveau og gode rammevilkår for rekruttering af højtuddannet udenlandsk arbejdskraft, ellers vil der være risiko for, at Danmark vil opleve et velstandstab og stigende lønpres i fremtiden.

Beskæftigede med en videregående uddannelse er steget markant

Siden år 2000 har der været en klar tildens til, at andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse har været stigende. I 2000 var det 24½ pct. af de beskæftigede, der havde en lang videregående uddannelse på det danske arbejdsmarked, mens denne andel var steget til 38½ pct. i 2019, *jf. figur 1*. Det er en stigning på ca. 14 pct.-point eller en gennemsnitlig stigning på 0,7 pct.-point årligt.

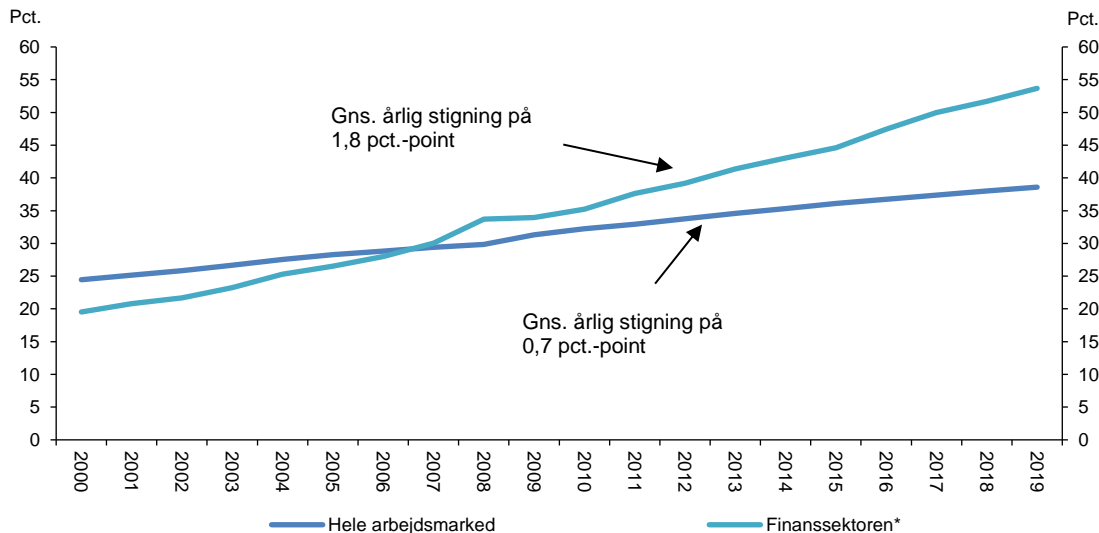
Selvom andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse er steget markant, så har stigningen i finanssektoren været mere end dobbelt så høj. Andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse i finanssektoren er til sammenligning steget med 34 pct.-point eller en gennemsnitlig stigning på 1,8 pct.-point årligt i perioden 2000-2019.

I år 2000 var andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse i finanssektoren omkring 4 pct.-point lavere end på det generelle arbejdsmarked. Imidlertid har den højere vækst i andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse i finanssektoren betydet, at der siden 2007 har været relativt flere beskæftigede med videregående uddannelse i finanssektoren end på det generelle arbejdsmarked.

Siden 2015 har der været en ekstraordinær høj årlig stigning i beskæftigelsen af personer med en videregående uddannelse, idet den årlige stigning i finanssektoren har været på hele 2,3 pct.-point i perioden 2015-2019. I 2019 udgjorde andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse 54 pct. i finanssektoren, hvilket var 15 pct. point højere end andelen på det danske arbejdsmarked.

Det bemærkes, at tidserien *finanssektoren* i 2009 skifter fra at indeholde data fra Danmarks Statistik branchekode ”*finansiering og forsikring*” til at indeholde data fra FA’s medlemsvirksomheder. Dette dataskifte gør, at andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse falder fra 2008 til 2009. Dette fald skyldes primært ”databrudet”, men i 2019 er andelen beskæftigede med videregående uddannelse den samme¹. Dermed påvirker ”databrudet” ikke nødvendigvis den samlede beregning.

Figur 1. Udviklingen i andelen af beskæftigede med videregående uddannelse i perioden 2000-2019

Anm.: *Hele arbejdsmarkedet* er baseret på tidserierne RASU2, RASU22x og RAS310. Tallene for *finanssektoren* omfatter frem til 2008 Danmarks Statistiks branchekode *Finansiering og Forsikring*. Fra 2009 omfatter tallene kun beskæftigede i FA’s medlemsvirksomheder. Alle andele er beregnet eksklusiv kategorien *Uoplyst*.
Kilde: Danmarks Statistik og FA.

Stigninger i de forskellige uddannelsesgrupper

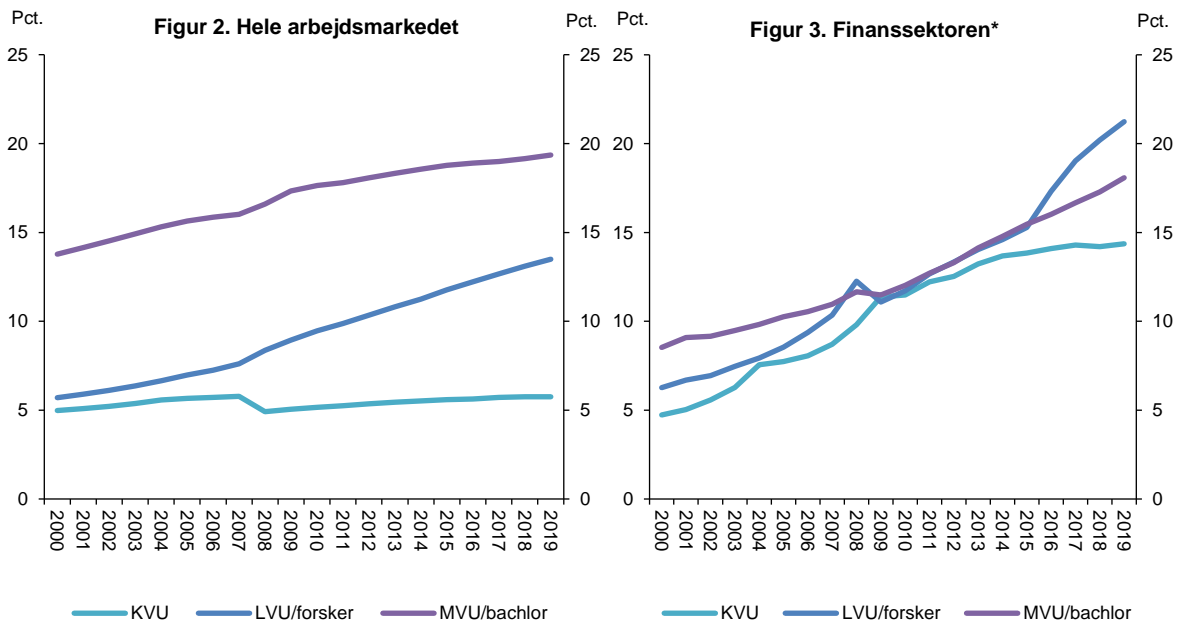
I perioden 2000-2019 var den samlede stigning i andelen med videregående uddannelse på 14 pct.-point eller 0,7 pct.-point årligt. Ser man nærmere på de enkelte uddannelsesniveauer, så fremgår det, at stigningerne er drevet af en større anvendelse af beskæftigede med mellemlang og lang videregående uddannelse (LVU/forsker), *jf. figur 2*. Fx er andelen af personer med en lang videregående uddannelse steget fra knap 6 pct. af de beskæftigede i år 2000 til de udgjorde 13½ pct. i 2019. Dermed har de beskæftigede med en lang videregående uddannelse stået for ca. 55 pct. af den samlede stigning.

For finanssektoren er stigningerne opgjort på de tre uddannelsesniveauer noget større. Modsat det generelle arbejdsmarked har finanssektoren oplevet stigning i andelen af beskæftigede med en kort videregående uddannelse. Set over perioden er andelen steget med 9½ pct. point. Imidlertid indikerer de seneste tal, at den historiske stigning har været aftagende siden 2014, *jf. figur 3*.

I finanssektoren er det anvendelsen af beskæftigede med en lang videregående uddannelse, der er steget mest i perioden 2000-2019. Den samlede stigning har været på 15 pct.-point eller cirka dobbelt så stor stigning som på det generelle arbejdsmarked. Især er der sket en meget markant stigning i andelen af beskæftigede med en lang videregående uddannelse siden 2015, hvilket blandt andet kan skyldes en stigende implementering af en række compliance og AML-initiativer. Det bemærkes, at ”databrudet” i 2009 medfører et teknisk fald i andelen af beskæftigede med en KVU, MVU og LVU.

¹ I 2019 udgjorde andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse 53,6 pct. i Danmarks Statistiks branchekode ”*finansiering og forsikring*”, mens andelen for FA’s medlemmer udgjorde 53,7 pct.

Udviklingen i andelen af beskæftigede med KVVU, MVU og LVU for hhv. hele arbejdsmarkedet og finanssektoren i perioden 2000-2019

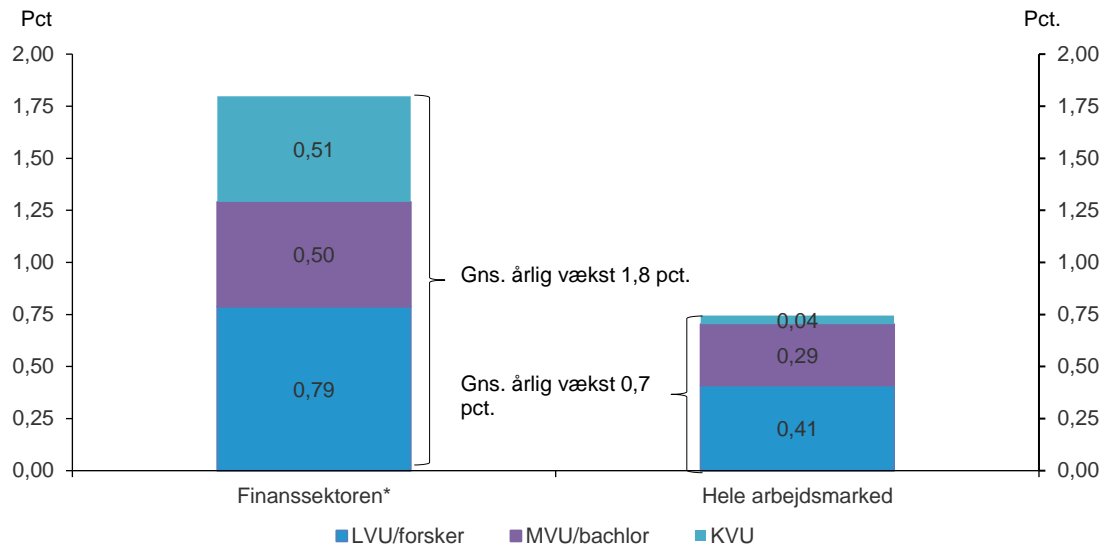
Anm.: Hele arbejdsmarkedet er baseret på tidserierne RASU2, RASU22x og RAS310. Tallene for *finanssektoren* omfatter frem til 2008 Danmarks Statistiks branchekode *Finansiering og Forsikring*. Fra 2009 omfatter tallene kun beskæftigede i FA's medlemsvirksomheder. Alle andele er beregnet eksklusiv kategorien *Uoplyst*.
Kilde: Danmarks Statistik og FA.

I perioden 2000-2019 steg andelen af personer med en lang videregående uddannelse (LVU/forsker) med gennemsnit 0,41 pct.-point om året, mens andelen med en kort videregående uddannelse steg med 0,04 pct.-point, *jf. figur 4*.

I *finanssektoren* har stigningerne været væsentlig større end på det generelle arbejdsmarked. Samlet set var den gennemsnitlige stigning på 1,8 pct.-point om året i *finanssektoren*, hvoraf 0,79 pct.-point kan tilskrives en stigning i anvendelsen af beskæftigede med en lang videregående uddannelse². Dermed har den gennemsnitlige stigning i den relative anvendelse af beskæftigede med en lang videregående i finanssektoren været højere end stigningen i andelen med videregående uddannelse på det generelle arbejdsmarked.

² Hvis man kun havde anvendt Danmarks Statistiks branchekode "Finansiering og Forsikring" vil den årlige den gennemsnitlige stigning ligeledes være 1,8 pct.-point om året, men bidraget fra LVU'erne ville være større, mens bidragene fra KVVU'ere og MVU'ere ville være lidt mindre.

Figur 4. Udviklingen i andelen af beskæftigede med en lang videregående uddannelse i perioden 2000-2019

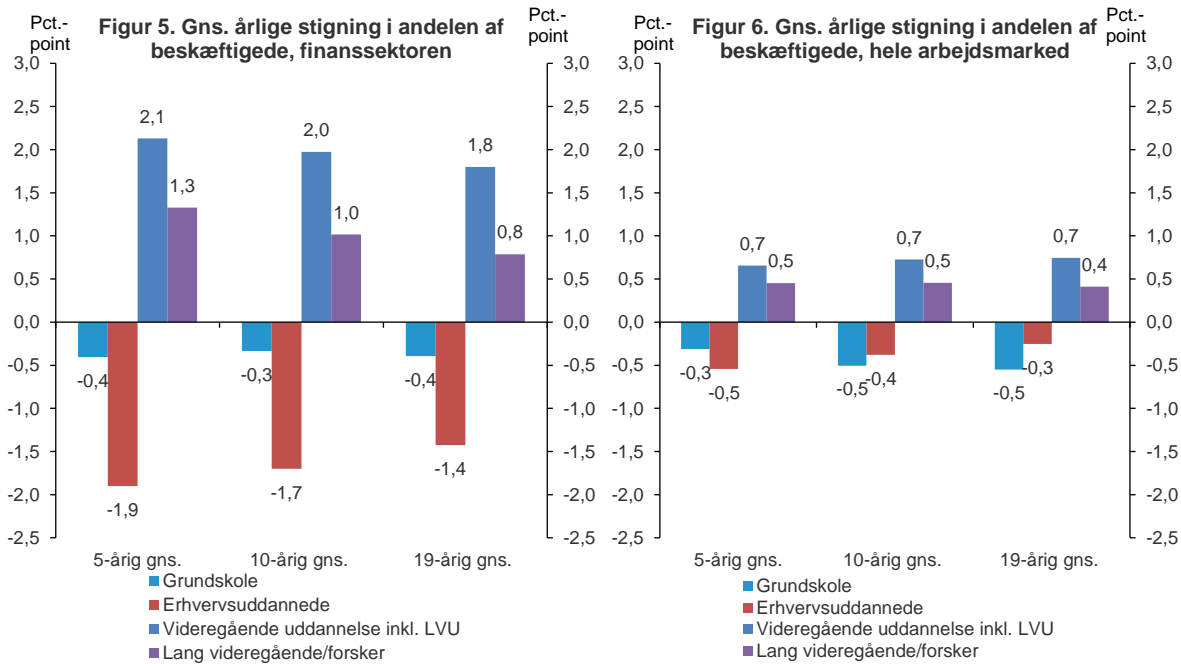
Anm.: *Hele arbejdsmarked* er baseret på tidserierne RASU2, RASU22x og RAS310. Tallene for *finanssektoren* omfatter frem til 2008 Danmarks Statistiks branchekode *Finansiering og Forsikring*. Fra 2009 omfatter tallene kun beskæftigede i FA's medlemsvirksomheder. Alle andele er beregnet eksklusiv kategorien *Uoplyst*.
Kilde: Danmarks Statistik og FA.

Stigningen i uddannelsesniveaet i finanssektoren har været accelererende de seneste fem år

Selvom uddannelsesniveaet i finanssektoren i en meget lang periode er steget mere end på det generelle arbejdsmarked, så har stigningerne de seneste år været ekstraordinær store. De seneste fem år har andelen af beskæftigede med videregående uddannelse steget med 2,1 pct.-point om året, mens stigningen siden år 2000 (19-årig) har været på 1,8 pct.-point årligt, *jf. figur 5*. Tilsvarende har faldet i anvendelsen af *erhvervsuddannede* og beskæftigede med *grundskole* været større de seneste fem år.

På hele arbejdsmarkedet har man ligeledes oplevet, at faldet i anvendelsen af beskæftigede med en *erhvervsuddannelse* har været størst de seneste fem år, *jf. figur 6*. Imidlertid har man – modsat finanssektoren - ikke oplevet en accelererende stigning i anvendelsen af beskæftigede med en videregående uddannelse.

Gennemsnitlige årlige stigninger i andelen af beskæftigede opgjort efter uddannelsesniveau for hhv. finanssektoren og hele arbejdsmarked.

Kilde: FA på baggrund af egne tal og tal fra Danmarks Statistik.

Mulige scenarier for uddannelsesniveuet i finanssektoren frem mod 2025

Det er svært at forudsige fremtidens kompetencebehov på arbejdsmarkedet, men der har været en entydig tendens til stigende uddannelsesniveau blandt de beskæftigede. Der er ingen indikationer på, at denne tendens vil ændre sig fremover. Samtidig har eksempelvis corona-krisen accelereret den digitale udvikling i mange virksomheder, hvilket kan forøge efterspørgslen efter højtuddannet arbejdskraft i fremtiden. Ligesom corona-krisen var medvirkende årsag til et ekstraordinært højt optag på de videregående uddannelser i sommeren 2020. Det er imidlertid fortsat for tidligt at sige noget entydigt om corona-krisen effekt på det fremtidige uddannelsesniveau blandt de beskæftigede.

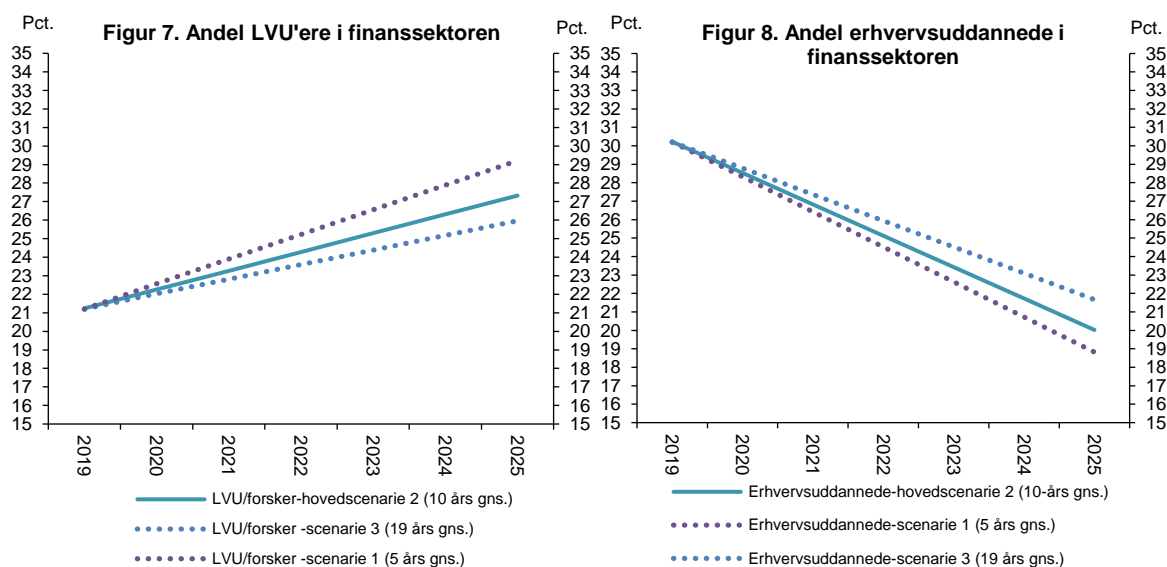
De historiske observerede stigninger i de beskæftigede uddannelsesniveauer vil kunne give en god indikation af, hvad vi kan forvente fremover, især på den korte bane, men der vil også være andre elementer, der vil påvirke uddannelsesniveuet blandt de beskæftigede i fremtiden. Fx vil udbuddet af nye studerende blandt andet afhænge af uddannelsespolitiske tiltag, kommende ændringer i tilbagetrækningsalderen og ny ret til tidlig pension. Derudover vil den demografiske udvikling også spille en væsentlig rolle, især på den lidt længere bane.

DREAM, som står for at lave fremskrivninger af arbejdsstyrkes uddannelsesniveauer, forudsiger, at andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse vil stige fra knap 40 pct. i 2020 til 43 pct. i 2025. Det er en stigning på godt 3 pct.-point eller ca. 0,7 pct.-point i gennemsnit om året. Historisk set er uddannelsesniveuet steget mere i finanssektoren end i på det generelle arbejdsmarked. Denne effekt må også forventes at fortsætte frem mod 2025.

Som det fremgik af figur 5 og 6 har ændringerne i uddannelsessammensætningen været meget store de seneste fem år. Hvorvidt denne stigningstakt vil fortsætte frem mod 2025 er uklart. Der er derfor lavet tre scenarier, der tager udgangspunkt i hhv. 5-årigt, 10-årigt og 19-årigt gennemsnit.

Nedenfor er beregningerne vist for de to største uddannelsesgrupper i finanssektoren. I scenarie 1 er der forudsat, at udviklingen sker i samme takt, som i perioden 2014-2019, dvs. 5-årigt gennemsnit. I dette scenarie vil andelen af beskæftigede med en langvideregående uddannelse stige fra 21,2 pct. i 2019 til 29,2 pct. i 2025, *jf. figur 7*. Tilsvarende vil gruppen med en erhvervsuddannelse i scenarie 1 falde fra 30,2 pct. i 2019 til 18,8 pct. i 2025, *jf. figur 8*.

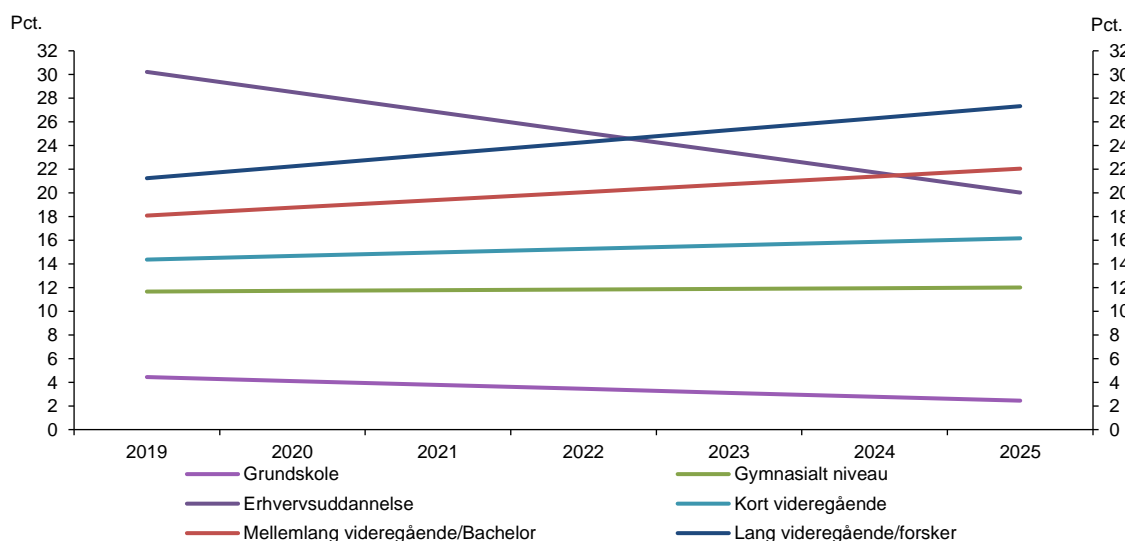
Tre mulige scenarier for andelen af beskæftigede med en hhv. lang videregående uddannelse og en erhvervsuddannelse i finanssektoren frem mod 2025

Kilde: FA på baggrund af egne tal og tal fra Danmarks Statistik.

I hovedscenariet, hvor udviklingen er baseret på et 10-årigt gennemsnit, er der fire uddannelsesgrupper, som forventes at stige, mens to forventes at falde, *jf. figur 9*. Det er andelen af beskæftigede med en mellem- og en lang videregående uddannelse, som stiger mest frem mod 2025. Denne stigning betyder blandt andet, at fra 2023 vil den største uddannelsesgruppe i finanssektoren være beskæftigede med en lang videregående uddannelse.

Figur 9. Hovedscenarie (scenarie 2) for udviklingen i beskæftigelsen i finanssektoren frem mod 2025, opgjort efter uddannelsesgrupper

Kilde: FA på baggrund af egne tal og tal fra Danmarks Statistik.

Risiko for mangel på arbejdskraft med videregående uddannelse i 2025

I 2020 beskæftigede FA's medlemsvirksomheder ca. 62.800 personer. Forudsættes beskæftigelsen blandt FA's medlemsvirksomheder at følge beskæftigelsen i den private sektor frem mod 2025, vil beskæftigelsen stige til ca. 65.600 personer. Med udgangspunkt i hovedscenariet (scenarie 2) vil det betyde, at man i finanssektoren kommer til at skulle ansætte ca. 8.100 flere med en videregående uddannelse i 2025, *jf. tabel 1*. Forventes beskæftigelsen i 2025 at forblive uændret ift. 2020 vil man skulle ansætte ca. 6.200 flere end i 2020 med en videregående uddannelse.

Stigningen er i høj grad drevet af en stigende efterspørgsel efter personer med lang videregående uddannelse. Denne gruppe udgør knap halvdelen af den samlede stigning, eller ca. 4.000 ud af de 8.100. Modsat forventes beskæftigelsen i finanssektoren af personer med en erhvervsuddannelse at falde med ca. 4.800 personer i perioden 2020-2025.

Tabel 1. Forventede ændringer i sammensætningen af beskæftigede i finanssektoren i 2025 ift. 2020, opgjort på uddannelsesgrupper

	10-års gennemsnit (hovedscenariet)		5-års gennemsnit (scenarie 1)		19-års gennemsnit (scenarie 3)	
	Beskæftigelsen følger privat sektor	Uændret beskæftigelse ift. 2020	Beskæftigelsen følger privat sektor	Uændret beskæftigelse ift. 2020	Beskæftigelsen følger privat sektor	Uændret beskæftigelse ift. 2020
Grundskole	-1.000	-1.000	-1.300	-1.300	-1.200	-1.300
Gymnasialt niveau	600	200	1.000	600	400	0
Erhvervsuddannelse	-4.800	-5.300	-5.600	-6.100	-3.700	-4.300
Kort videregående	1.400	900	800	300	2.200	1.700
MVU/bachelor	2.700	2.100	2.700	2.100	2.000	1.500
LVU/forsker	4.000	3.200	5.200	4.400	3.100	2.300
Samlet ændring	2.800	0	2.800	0	2.800	0
Videregående udd. i alt	8.100	6.200	8.700	6.800	7.300	5.500

Anm.: Beskæftigelsesvæksten i den private sektor er forudsat at udgøre 4,5 pct. i perioden 2020-2025, hvilket svarer til beregningsforudsætningerne i Finansministeriets seneste 2025-fremskrivning. Alle tal er afrundet til nærmeste 100.
Kilde: FA på baggrund af egne tal og tal fra Danmarks Statistik.

Til sammenligning forventes arbejdsstyrken med en videregående uddannelse ifølge DREAM at stige med ca. 125.000 personer fra 2020 til 2025. Dermed vil FA's medlemmer forventes at aftage ca. 6½ pct. af denne stigning, mens FA's medlemmer kun stod for godt 2 pct. af den samlede beskæftigelse i 2020.

Yderligere information

Mads Borregaard, cheføkonom

Mobil: 2037 1895

Mail: MBO@fanet.dk